

Jarosław Koral

"Polityka społeczna. Stan i perspektywy", pod red. J. Auleytnera, Warszawa 1995 : [recenzja]

Seminare. Poszukiwania naukowe 14, 307-308

1998

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W zagadnieniu efektywności programów przeciwdziałania zjawisku bezrobocia M. Kabaj stwierdza, że dotychczas prowadzona rządowa polityka nie zahamowała jego gwałtownego wzrostu. Ten model jest nadal kontynuowany, choć zaszły w nim pewne zmiany, które od wielu lat proponowali zwolennicy zintegrowanego modelu. Pewną szansą w zwalczaniu bezrobocia jest program „Strategia dla Polski”, w którym podejście do tego problemu ulega zasadniczej zmianie. Od polityki pasywnej, polegającej głównie na uruchamianiu osłony socjalnej dla bezrobotnych, przechodzi się do polityki aktywnej, której intencją jest pobudzenie procesu tworzenia nowych miejsc pracy. Autor stwierdza, że należy przeznaczyć znaczne środki finansowe na aktywne programy rynku pracy, które winny być dostosowane do realnych potrzeb gospodarki. Programy przeciwdziałania zjawisku bezrobocia winny być tworzone w oparciu o rzetelne analizy i prognozowane według ogólnej wizji zapotrzebowania na określony typ kształcenia.

Prezentowana pozycja pokazuje, że efektywność aktywnych programów przeciwdziałania bezrobociu zależy w pierwszej kolejności od sprawności wykorzystania stosowanych narzędzi, do których zaliczyć należy: roboty publiczne i prace interwencyjne, kształcenie bezrobotnych, udzielanie pożyczek na otwieranie nowych zakładów. Istotną rolę odgrywa również otoczenie instytucjonalne (Urzędy Pracy i Rady zatrudnienia), w którym te narzędzia są stosowane. Wszyscy autorzy poszczególnym opracowań wykazali się dużą znajomością problemu i rzetelnym warsztatem naukowym. Analizy poszczególnych zagadnień są rzeczowe i udokumentowane logicznymi wnioskami. Na uwagę zasługuje również bogato wykorzystana literatura przedmiotu. Z pewnością pozycja ta będzie przydatna dla wszystkich, którzy w sposób praktyczny i teoretyczny zajmują się problemem bezrobocia i formami jego zwalczania.

Jarosław Koral SDB

Polityka społeczna. Stan i perspektywy, pod red. J. Auleytnera, Warszawa 1995, ss. 342.

Przemiany polityczne, ekonomiczne, społeczne i kulturowe, jakich jesteśmy świadkami w Polsce po 1989 roku, charakteryzują się między innymi swoją dynamiką, odchodzeniem od zasad realnego socjalizmu oraz ujawnianiem wielu ukrywanych dotychczas kwestii społecznych. To czas kiedy gospodarka polska stara się kształtować nowe prawa oraz zwyczajnie adekwatne zasadom społecznej gospodarki rynkowej. Pojawiają się nowe problemy, wcześniej nie znane społeczeństwu polskiemu, których nie sposób nie zauważyć i nie docenić, a których treść i charakter wymagają odniesienia do ogólnych zasad polityki społecznej.

Pozycja książkowa pt. *Polityka społeczna. Stan i perspektywy*, stara się przybliżyć czytelnikowi niektóre zagadnienia, takie jak: bezrobocie, zdrowie, mieszkalnictwo, ubóstwo i migracje. Opracowanie rozpoczyna się krótkim tekstem wyjaśniającym istotę polityki społecznej, jako dyscypliny naukowej po 1945 roku. W dalszej kolejności prezentowane są teksty, których istotną cechą jest przewaga diagnozowania i prognozowania. Kończącą natomiast część stanowią teksty charakteryzujące się eksplikacją i projektowaniem zmian społecznych w rzeczywistości polskiej.

W opinii wielu naukowców i fachowców Polska posiada znaczne zasoby potencjału ludzkiego, który z jednej strony może stanowić naturalną siłę rozwoju społeczno-ekonomicznego tworząc dobrobyt, z drugiej pociągać za sobą różnorodne koszty, które najczęściej ponosić musi budżet państwa. Od właściwego zagospodarowania posiadanego potencjału zależy zatem, ile zostanie wytworzonych środków, które umożliwią zaspokojenie potrzeb i pokrycie wystawionych rachunków. Rozwój demograficzny określa więc najbardziej konieczne i zasadnicze kierunki rozwoju ekonomiczno-społecznego.

Prezentowane teksty powyższego opracowania mają charakter autorski, a pogrupowano je według zasad nauki o polityce społecznej. W pierwszej części autorzy dokonują analizy sytuacji

społecznej z punktu widzenia demografii, zdrowia, rodziny, parafii, bezrobocia oraz potrzeb rolników i ludzi niepełnosprawnych. Ukazane zostały najważniejsze zagrożenia oraz ich praktyczne konsekwencje dotyczące dużą część społeczeństwa. Teksty M. Kabaja i A. Kurzynowskiego proponują konkretne rozwiązania złożonych kwestii społecznych współczesnej polskiej rzeczywistości. Problemy te także analizuje w swoim opracowaniu J. Danecki, który dostrzega postępującą pauperyzację społeczeństwa, jego problemy mieszkaniowe, trudności oświatowe oraz deficyt uczestnictwa w kulturze. Z tymi opracowaniami dotyczącymi najistotniejszych zagadnień egzystencjalnych polskiego społeczeństwa koresponduje również tekst E. Firlit o socjalnych problemach, z jakimi borykają się parafie katolickie.

Kolejne opracowania – M. Kabaja i J. Krasuckiej – omawiają najważniejszą dziś w Polsce kwestię, jaką jest bezrobocie. Autorzy prezentują niektóre cechy tego złożonego zjawiska, ale także proponują programy aktywnego przeciwdziałania bezrobociu. Twierdzą, że zahamowanie wzrostu bezrobocia oraz skuteczne metody jego zwalczania wymagają zintegrowanego i kompleksowego podejścia do polityki zatrudnienia na wszystkich szczeblach decyzyjnych. Połączenie środków, instrumentów ekonomicznych i wysiłków władz państwowych, wojewódzkich i lokalnych może stworzyć szanse odwrócenia tych procesów dezaktywizacji setek tysięcy ludzi i realizacji zasady prymatu zatrudnienia nad bezrobociem, dochodu z pracy nad zasiłkiem (s. 183).

W dalszej części tego opracowania W. Michna zwraca uwagę czytelnika na problemy socjalne dotyczące rolników w latach 1989-1994. Stwierdza m.in., że w ostatnim czasie nastąpił niezaprzeczalny regres cywilizacyjny ośrodków wiejskich, czego przyczyną jest spadek popytu na żywność oraz otwarcie się polskiego rynku na import dotowanej żywności z krajów Unii Europejskiej.

Ludzie sprawni inaczej to następna kategoria polskiego społeczeństwa doświadczana reformą gospodarczą. Opracowanie J. Mikulskiego omawia ewolucję modelu rehabilitacji, akcentując także różnorodne trudności i problemy z jej wdrażaniem w życie. Autor stwierdza, że polityka społeczna nakierowana na osoby niepełnosprawne obejmuje nie tylko kwestie ich adaptacji i aktywizacji, ale również szereg rozwiązań w systemie ochrony zdrowia, edukacji, ubezpieczeń społecznych i wielu innych. Właściwe widzenie tych problemów winno doprowadzić do określenia koniecznych funkcji państwa oraz do zwiększonej aktywności innych pozarządowych organizacji społecznych.

W końcowej części opracowania A. Tymowski i J. Auleytner analizują problem racjonalności polityki społecznej państwa.

Poglądy obu autorów potwierdzają powszechną opinię o zawodności rządowych działań ostatnich lat w sferze socjalnej. Mamy do czynienia bowiem z działaniami żywiołowymi, z bezplanowością i z brakiem idei przewodnich, a jedną z przyczyn takiego stanu rzeczy jest brak szeroko uznanych wartości solidarności, sprawiedliwości i dobra wspólnego przez polskie społeczeństwo. Powyższe stwierdzenia uzupełnia i rozwija tekst J. Wojtyły, który dotyczy socjalnych praw człowieka w okresie transformacji. Tworząca się nowa polska rzeczywistość społeczna, ekonomiczna, polityczna i kulturowa wymaga również porządku w sferze socjalnej, w której istnieje szereg sprzeczności prawnych i związanych z nimi niekonsekwencji działania państwa.

Pozycja pt. *Polityka społeczna. Stan i perspektywy* pod redakcją J. Auleytnera podejmuje bardzo aktualną dziś problematykę polskiej rzeczywistości. Z pewnością zainteresuje ona szerokie kręgi polityków zajmujących się problemami społecznymi, praktyków życia oraz tych wszystkich, którym zależy na poprawie losu najstarszych. Opracowanie to może być także wykorzystane w szeroko rozumianym procesie edukacji pracowników socjalnych. Podkreślić należy również wieloaspektowość ujęcia podejmowanych przez poszczególnych autorów zagadnień, ich fachowość oraz wykorzystanie bogatej literatury.